INDEX LECTIONVM

QVAE

AVSPICIIS REGIS AVGVSTISSIMI

GVILELMI SECVNDI

IMPERATORIS GERMANICI

IN

VNIVERSITATE LITTERARIA

FRIDERICA GVILELMA

PER SEMESTRE AESTIVVM

A D. XVII. M. APRILIS AD D. XV. M. AVGVSTI A. MDCCCCVI

HABEBVNTVR.

J. Vahlen
Miscellanea critica in locos quosdam scriptorum Graecorum

BEROLINI

IMPRESSIT GVSTAVVS SCHADE (OTTO FRANCKE) TYPOGRAPHVS VNIVERSITATIS.

VNIVERSITATIS LITTERARIAE

FRIDERICAE GVILELMAE

RECTOR ET SENATVS.

Perutilis fuit tractatus Graecus de comoedia, quem I. A. Cramerus primus ex codice quodam Coisliniano protractum in Addendis ad Anecdota Graeca Parisiensia (vol. I Oxon. 1839) publici iuris fecit. Eum postea Iacobus Bernaysius subtili cura perscrutatus supplementa quaedam artis poeticae Aristotelicae investigavit, quae in museo Rhenano (vol. VIII. 1853) primum, dein in libello separatim edito exposuit, cui hunc indicem fecit *Zwei Abhandlungen über die Aristotelische Theorie des Drama* (Berol. 1880). Postremo eadem excerpta Georgius Kaibelius tractavit, in commentatione Gottingensi (a. 1898) prolegomenon *περὶ κωμῳδίας* quae vocantur, quorum illa magna pars fuerunt, naturam et originem persecutus.

Ex hoc opusculo nos quamquam poteramus plura nunc non plus unam sententiam promimus edisserendam, eam qua de sermone poetae comici praecipitur; quae nec per se est indigna in quam inquiratur et identidem temptata a doctis nondum eam quae nescio quo pacto periit integritas recuperasse nobis videtur. Hinc igitur petemus argumentum prologi quem huic quoque lectionum academicarum recensui consueto more praemittimus; disputabimus autem ita ut hac quaestione exemplo utentes in re critica factitanda quid probum sit, quid pravum edoceamus eos si qui ad haec studia incumbunt, simul id sectati ut ex uno loco ad scriptores plures si fieri possit aliquid utilitatis redundet.

Scripta in illo codice sunt verba haec

> *Δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς προσώποις περιτιθέναι. τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ.*

Quae verba quamvis neminem fugiat aut depravata esse aut mutila, tamen eorum vim et sententiam ex incerta luce corruptelae Bernaysii ingenium assecutum est, qui discrimen quoddam indicari intellexit, quo poeta comicus uteretur, cum personis agentibus in fabula suam patriam linguam impertiret, hospitem autem si quem induceret

sua loqui dialecto iuberet, quemadmodum Aristophanes Boeotum in Acharnensibus, Scytham in Thesmophoriazusis, Spartanas mulieres in Lysistrata sua quemque lingua verba facere voluit. Sed hospitis quoniam in verbis scriptis mentio nulla est, ex hac parte violatae integritati sententiae subveniendum esse Bernaysius sibi persuasit. Qui quod hac scriptura quam proposuit et commendavit

δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς ⟨ἄλλοις⟩ προσώποις περιτιθέναι, τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ τῷ ξένῳ

desiderio satisfieri putavit, sententiam quidem restituit, quam non possis non probam habere, sed restituit remediis adhibitis, quae verendum est ne plus damni quam salutis attulerint. Quam enim probabile esse dicimus eas potissimum voces (*αὐτῷ ἐκείνῳ*) corruptelae argui, quas sua integritatis specie vetare credas ne emendando attingantur aut quam credibile esse quae refinxit verba (*αὐτῷ τῷ ξένῳ*) unquam scribentis vitio abiisse in ea quae codicis fide circumferuntur (*αὐτῷ ἐκείνῳ*). Sed earum rerum ille nihil consideravit, criticorum more, qui contenti quoviscumque modo mutatis litteris aliquid sententiae peperisse reliqua non curant.

Itaque non iniuria nobis videmur olim quamvis perbreviter memorasse, irritam esse in sententia iusta Bernaysii opinationem: nec enim *ἄλλοις* addendum fuisse quod addidit, nec vero verba *αὐτῷ ἐκείνῳ* labem traxisse, sed ea quo referrentur in mutilata oratione periisse. Eam autem licere in hunc fere modum redintegrare:

Δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς προσώποις περιτιθέναι, ⟨τῷ δὲ ξένῳ ἀποδιδόναι⟩ τὴν ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ.

Non persuasimus Kaibelio, qui quid probi aut probabile ista habeat oratio non perspiciens, quam paululum inflectenti licebat invenire verum, Bernaysii rationem nostra potiorem esse affirmat, cuius vestigia insistens huius modi conformationem sententiae requirit (talia enim oculis ut recte aestimentur subiicienda sunt)

Δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς ⟨ἐπιχωρίοις⟩ προσώποις περιτιθέναι, τὴν δὲ ἐπιχώριον ἑκάστου τῷ ξένῳ,

quam in comm. Gotting. (p. 59) proposuit et in Comicorum Graecorum fragmentis vol. I fasc. 1 p. 52 repetiit, nisi quod additum *ἐπιχωρίοις* vocabulum postea praetermisit. Et certe hoc peius etiam quam a Bernaysio *ἄλλοις* addi *προσώποις* videtur. Neque enim erat quod ea definitius designarentur, sed ab universa sententia orditur scriptor cum ita dicit *δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς προσώποις περιτιθέναι,* ut dein adiiciat ab ea norma quid excipiatur: *τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ.* Eius vero exceptionis quae forma fuerit quaeritur et ambigitur. Qua in re quod Kaibelius, ne *ἐπιχώριον* careret eo quo niti posset, *ἑκάστου* addendum censuit, ut mittamus quam hoc verisimile sit ex *αὐτῷ* effici, desideravit quo nihil opus erat: *αὐτῷ* enim in Bernaysii scriptura (*τ. δ. ἐπιχώριον αὐτῷ τῷ ξένῳ*) non cum *ξένῳ* coniungitur, quo nihil ineptius erat, sed coniungitur cum *ἐπιχώριον*, quasi dicas *τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ* (*περιτιθέναι*) *τῷ ξένῳ;* id quod meliore collocatione verborum ita efferendum erat *τῷ δὲ ξένῳ τὴν ἐπιχώριον αὐτῷ.* Longius igitur Kaibelius a vero et a probabili aberravit quam cuius

se auctoritati mancipavit Bernaysius. Sed hoc iam liquido apparuit neutrum eorum quamvis Graeci sermonis egregie peritorum hoc satis percepisse quid verba *αὐτῷ ἐκείνῳ* sibi vellent aut quem usum et sententiam haberent; quod si probe perspexissent, non illis potissimum emendandi machinas admovissent sed ab iis sibi persuaderi passi essent, qua via sola opem ferre isti sententiae liceret. Sed ea res quoniam ita se habet, non inepte agere existimabimur quod exemplorum copia docere instituimus, et creberrimi usus esse istam horum pronominum iuncturam, et cui menti cuive consilio eadem iuncta accommodari soleant.

Initium facimus ab eo quod nobis antiquissimum in promptu est exemplum Aeschyli, qui Electram, ubi ad tumulum patris expressa pedum vestigia aspexit, ita loquentem facit (in Choephor. 197 sqq.)

καὶ μὴν στίβοι γε, δεύτερον τεκμήριον,
ποδῶν ὅμοιοι τοῖς τ' ἐμοῖσιν ἐμφερεῖς.
καὶ γὰρ δύ' ἐστὸν τώδε περιγραφὰ ποδοῖν,
αὐτοῦ τ' ἐκείνου καὶ συνεμπόρου τινός.
πτέρναι τενόντων θ' ὑπογραφαὶ μετρούμεναι
εἰς ταὐτὸ συμβαίνουσι τοῖς ἐμοῖς στίβοις.

αὐτοῦ ἐκείνου dicit h. e. eius cuius supra semel atque iterum mentionem fecit (proxime v. 186), Orestis, eumque advenisse hoc alterum (post *πλόκαμον*) indicium (*δεύτερον τεκμήριον*) fidem facit, idque eo magis quod non unius sed duorum hominum vestigia agnoscuntur, ipsius et alicuius comitis eius. Sic enim verba (199) *καὶ γὰρ δύ' ἐστὸν τώδε περιγραφὰ ποδοῖν* accipienda cum plerisque ducimus, non amborum pedum circumscriptas notas dici sed duplicia duorum hominum vestigia. Qua de re secus sensisse Carolum Robertum videmus quo auctore illustris Aeschyli interpres ex duobus versibus 199. 200 alterum (208) seclusit, ut qui relinquitur unus non possit nisi de ambobus pedibus unius intelligi, *καὶ γὰρ δύ' ἐστὸν τώδε περιγραφὰ ποδοῖν;* quod etsi Wilamowitzii interpretatio haud inscite reddidit, tamen haeremus ambigui, quia non satis apparet, quid hoc fidem augere possit, quod amborum pedum, non unius, vestigia conspiciuntur: alterum, duos fuisse advenas, quid afferat ad spem confirmandam apertum est. Et quidquid incerti est in ista oratione (199) adiecto altero versu tollitur. Nec Sophocles cum Electra canat (205 sqq.) *τοὺς ἐμὸς ἴδε πατὴρ θανάτους αἰκεῖς διδύμαιν χειροῖν, αἳ τὸν ἐμὸν εἷλον βίον πρόδοτον,* duas manus maluit quam duorum manus intelligi. Sed quisquis hunc versum scripsit, sive is poeta fuit ut putamus sive nescio quis alius, is plane de more istis pronominibus (*αὐτοῦ τ' ἐκείνου*) usus est.

Non aliter Lichas in Trachiniis (283 sqq.)

τάσδε δ' ἅσπερ εἰσορᾷς
ἐξ ὀλβίων ἄζηλον εὑροῦσαι βίον
χωροῦσι πρὸς σέ· ταῦτα γὰρ πόσις τε σὸς
ἐφεῖτ', ἐγὼ δὲ πιστὸς ὢν κείνῳ τελῶ.
αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, εὖτ' ἂν ἁγνὰ θύματα

ῥέξῃ πατρῴῳ Ζηνὶ τῆς ἁλώσεως,
φρόνει νιν ὡς ἥξοντα,

aut Aristophanes in Ecclesiazusis (638 sqq.)

ΒΛ. Οὐκοῦν ἄγξουσ' εὖ καὶ χρηστῶς ἑξῆς τὸν πάντα γέροντα
διὰ τὴν ἄγνοιαν, ἐπεὶ καὶ νῦν γιγνώσκοντες πατέρ' ὄντα
ἄγχουσι.
ΠΡ. Ἀλλ' ὁ παρεστὼς οὐκ ἐπιτρέψει· τότε δ' αὐτοῖς οὐκ ἔμελ' οὐδὲν
τῶν ἀλλοτρίων ὅστις τύπτοι· νῦν δ' ἢν πληγέντος ἀκούσῃ
μὴ αὐτὸν ἐκεῖνον τύπτῃ δεδιὼς τοῖς δρῶσιν τοῦτο μαχεῖται,

in quibus etsi fuerunt qui titubarent, αὐτὸν ἐκεῖνον habet in praecedentibus quo referri possit. Ad quem versum non nescimus Fr. Blaydesium suo more congeriem similium fecisse. Quem nos non sequimur, sed nostrum institutum tenentes ex variis scriptoribus posterioris maxime aetatis petemus exempla eaque afferemus ita ut cui usui illa pronomina aptentur perspicuum fiat.

Platonis sunt in convivio (p. 192b)

πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος παιδεραστής τε καὶ φιλεραστὴς γίγνεται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. ὅταν μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὑτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστὴς καὶ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται φιλίᾳ τε καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι.

Scilicet respicit pronominibus adiectis ad ea quae pluribus verbis ante exposuit.

aut eiusdem in Phaedone (p. 97d)

ἐκ δὲ δὴ τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου καὶ περὶ ἄλλων, ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον.

In quibus dissensus a librorum testimoniis oritur, quorum Oxoniensis exhibet quod scripsimus περὶ αὐτοῦ ἐκείνου, alii, in quibus Venetus T, omittunt aut delerunt ἐκείνου. Itaque discedunt editores: Schanzius αὐτοῦ induxit, Burnetus nuper cum Veneto ἐκείνου inclusit. Utri parti accedimus? Nos ita sentimus, explorata sententia ambigi non posse quin verum sit quod in cod. Oxoniensi perscriptum est καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου καὶ περὶ ἄλλων. Hoc enim dicit σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ αλλων, sed quia is ἄνθρωπος modo appellatus est, scribit quo nihil aptius aut fortius erat καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου κ. π. ἀ., prae quorum vi ac virtute nimis quam debilia sunt quae praeferuntur aut καὶ περὶ αὐτοῦ aut καὶ περὶ αὑτοῦ. Unum propius accedebat ad verum καὶ περὶ ἐκείνου, sed huic quem credimus additurum fuisse αὐτοῦ, quod a nullo codice abest. Hoc quoque exemplo putamus satis intelligi doctos parum horum pronominum usum observasse, sed si qui forte haec a nobis congesta exempla attentius persecuti fuerint, fatebuntur, opinamur, nihil verius esse ista pronominum iunctura, quam Platoni restituendam censemus.

Lysias scribit (19, 44)

Ὥστ' οὐκ ἂν εἰκότως ἡμᾶς αἰτιάσαισθε, ἐπεὶ τῶν Κόνωνος, τῶν ὁμολογουμένων δικαίως ἀποφανθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου, πολλαπλασίων δοκούντων πλέον ἢ τρίτον μέρος φαίνεται τὰ Ἀριστοφάνους.

Straboni placuit (I c. 2 p. 14c)

ὁρᾶν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἧττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατοσθένη καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον.

Permultum est id genus apud Plutarchum tam in vitarum libris quam in scriptis moralibus, velut, ut pauca ex utraque serie scriptorum afferamus, in vita Pompeii (c. 24, 6) de piratarum insolentia agens scribit

ἥρπασαν δέ ποτε καὶ στρατηγοὺς δύο Σεξτίλιον καὶ Βελλῖνον ἐν ταῖς περιπορφύροις καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἅμα καὶ ῥαβδοφόρους ᾤχοντο σὺν αὐτοῖς ἐκείνοις ἔχοντες,

et in Pelopidae vita (c. 28, 2)

ἐπεὶ δὲ τοὺς μὲν Φεραίους ὁ Πελοπίδας ὀδυρομένους παρεκάλει θαρρεῖν ὡς νῦν μάλιστα δώσοντος τοῦ τυράννου δίκην, πρὸς δὲ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀποστείλας ἔλεγεν ὡς ἄτοπός ἐστι τοὺς μὲν ἀθλίους πολίτας . . στρεβλῶν καὶ φονεύων, αὐτοῦ δὲ φειδόμενος κτλ. Cf. ibid. 35, 4.

In moralibus autem scriptis talia: de aud. poet. p. 23a (vol. I p. 54, 19 Bern.)

ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχώμεθα διδάσκειν τοὺς νέους ὅτι χρῶνται τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν οἱ ποιηταὶ ποτὲ μὲν αὐτῶν ἐκείνων ἐφαπτόμενοι τῇ ἐννοίᾳ, ποτὲ δὲ δυνάμεις τινὰς ὧν οἱ θεοὶ δοτῆρές εἰσι . . προσαγορεύοντες.

de rat. aud. p. 43e (I p. 106, 1 B.)

οἱ πολλοὶ χαίρουσι τοῖς φιλοσόφοις περὶ ἄλλων διαλεγομένοις καὶ θαυμάζουσιν· ἂν δὲ τοὺς ἄλλους ἐάσας ὁ φιλόσοφος αὐτοῖς ἐκείνοις ἰδίᾳ παρρησιάζηται . . καὶ ὑπομιμνήσκῃ, δυσχεραίνουσιν.

de adul. p. 56f. (I p. 137, 20 B.)

διὸ φυλακτέον ἐστὶ μάλιστα τον κόλακα περὶ τοὺς ἐπαίνους. ὅπερ οὐδ' αὐτὸν ἐκεῖνον λέληθεν, ἀλλὰ δεινὸς ὢν φυλάττεσθαι τὸ ὕποπτον κτλ.

de Pythiae orac. p. 404b (vol. III p. 53, 7 B.)

ἔστι δ' οὐδέτερον παράλογον, μόνον ἂν ὀρθὰς καὶ καθαρὰς περὶ τοῦ θεου δόξας ἔχωμεν καὶ μὴ νομίζωμεν αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι τὸν τὰ ἔπη συντιθέντα πρότερον καὶ νῦν ὑποβάλλοντα τῇ Πυθίᾳ τοὺς χρησμούς.

de def. orac. p. 422d (vol. III p. 101, 15 B.)

ἐλέγχει δ' αὐτὸν ὁ τῶν κόσμων ἀριθμὸς οὐκ ὢν Αἰγύπτιος οὐδ' Ἰνδὸς ἀλλὰ Δωριεὺς ἀπὸ Σικελίας, ἀνδρὸς Ἱμεραίου τοὔνομα Πέτρωνος· αὐτοῦ μὲν ἐκείνου βιβλίδιον οὐκ ἀνέγνων οὐκ οἶδα διασῳζόμενον.

ibid. p. 435a (vol. III p. 133, 8 B.)

ἄρτι γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τῷ λόγῳ παρεχωρήσαμεν ἐκ τῶν θεῶν τὴν μαντικὴν ἐς δαίμονας ἀτεχνῶς ἀποδιοπομπουμένῳ· νυνὶ δέ μοι δοκοῦμεν αὐτοὺς πάλιν ἐκείνους ἐξωθεῖν καὶ ἀπελαύνειν ἐνθένδε κτλ.

Omissis aliis similibus uno etiam Plutarchi loco defungemur brevi, quem a novissimo editore cum male habitum videamus conabimur ad suam sententiam revocare. Sunt verba haec de tranq. anim. p. 468c (vol. III p. 217, 11 B.)

τὸ μὲν οὖν ἀπευθύνειν ταῦτα μὴ νόμιζε σὸν ἔργον εἶναι μηδ' ἄλλως ῥᾴδιον· ἂν δ' ὡς τοιούτοις αὐτοῖς πεφυκόσι χρώμενος, ὥσπερ ἰατρὸς ὀδοντάγραις καὶ ἀγκτῆρσιν, ἤπιος φαίνῃ καὶ μέτριος ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εὐφρανῇ τῇ σῇ διαθέσει μᾶλλον ἢ λυπήσῃ ταῖς ἑτέρων ἀηδίαις καὶ μοχθηρίαις καὶ ὥσπερ κύνες ἂν ὑλακτῶσι τὸ προσῆκον αὐτοῖς ἐκείνοις οἰόμενος περαίνειν ἐπιλήσῃ πολλὰ λυπηρὰ συνάγων ὥσπερ εἰς χωρίον κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐπιρρέοντα τὴν μικροψυχίαν ταύτην καὶ τὴν ἀσθένειαν ἀλλοτρίων ἀναπιμπλαμένην κακῶν.

Haec enim sic scripta in libris ac vulgata putamus omnia in unam comprehensionem esse colligenda, ut haec sit structura: *λυπήσῃ ταῖς ἑτέρων ἀηδίαις καὶ μοχθηρίαις καὶ τὸ προσῆκον αὐτοῖς ἐκείνοις οἰόμενος περαίνειν ἐπιλήσῃ πολλὰ λυπηρὰ συνάγων*, in iisque *αὐτοὶ ἐκεῖνοι* dubium non est quin dicantur quorum modo *ἀηδίαι* et *μοχθηρίαι* notatae sunt. Quod si tenemus, iam apparet qua haec ratione inter se nectantur, quae Bernardakis interpungendo et corrigendo discerpsit et obscuravit.

Praeter Plutarchum Dionis Chrysostomi orationes hunc usum quem dicimus frequentant, velut or. XVIII 3

πολλάκις οὖν ἔστιν ἰδεῖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀναλίσκοντας μὲν ἑτέρους καὶ χαριζομένους καὶ ἀναθήμασι κοσμοῦντας, ἐπαινουμένους δὲ τοὺς λέγοντας, ὡς καὶ αὐτῶν ἐκείνων αἰτίους.

or. XXI 8

ὅπου γε καὶ ὁπόταν βασιλέα ἀποδεῖξαι δέῃ, τὸν πλουσιώτατον αἱροῦνται καὶ παρ' οὗ ἂν ἐλπίσωσιν ὡς πλεῖστον ἀργύριον λήψεσθαι, τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲν φροντίζουσιν ὁποῖος ἂν ᾖ, κἂν μέλλῃ πάντας διατεμεῖν παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, τούς τε ἄλλους ἅπαντας καὶ αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς εἰληφότας τὰ χρήματα.

or. XXXVIII 35

ὥστε ἐν ᾧ περὶ τοῦ πρωτείου μάχεσθε ὑμεῖς, κινδυνεύει τὸ πρωτεῖον παρ' ἐκείνοις εἶναι τοῖς θεραπευομένοις ὑφ' ὑμῶν· οὐδὲ γὰρ ἔνεστιν οὐκ ἔχειν τοῦτο δοκεῖν τινας, ὃ παρ' αὐτῶν. ἐκείνων ὑμεῖς λαμβάνειν ἀξιοῦτε.

or. LVII 12

εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τοῖς μὲν ἰδιώταις οἱ λεγόμενοι λόγοι πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους τείνουσι, καὶ ὀλίγους τῶν ἄλλων.

or. LXXIII 1

Ἆρά γε τὸ πιστεύεσθαι τοῖς πιστευομένοις ἀγαθόν ἐστι καὶ τοιοῦτον οἷον τὸ πλουτεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ τιμᾶσθαι τοῖς τιμωμένοις καὶ ὑγιαίνουσι καὶ πλουτοῦσιν, αὐτοῖς ἐκείνοις τινὰ φέρον ὠφέλειαν; Cf. ibid. 7.

or. LXXV 6

τοσαύτης δὲ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας μεστός ἐστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἀτυχοῦσι χρησιμώτερος καθέστηκε τῶν γένει προσηκόντων καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἰσχυρότερος τῆς αὐτῶν ἐκείνων ῥώμης καὶ πατράσιν υἱέων εὐνούστερος κτλ.

or. LXXVII 1

Ἆρα διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνομίσθη σοφὸς ἐν τοῖς Ἕλλησιν Ἡσίοδος καὶ οὐδαμῶς ἀνάξιος ἐκείνης τῆς δόξης ὡς οὐκ ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ τὰ ποιήματα ποιῶν τε καὶ ᾄδων, ἀλλὰ ταῖς Μούσαις ἐντυχὼν καὶ μαθητὴς αὐτῶν ἐκείνων γενόμενος;

Quid, haec quoque toleranda ducimus, ac non alterum utrum eorum pronominum ocius auferimus? Sed addimus ex Pausania unum, IV 26, 7

ὁ δὲ Ἐπιτέλης παραγενόμενος ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον ἐπέτυχεν ὀρύσσων ὑδρίᾳ χαλκῇ καὶ αὐτίκα παρὰ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κομίσας τό τε ἐνύπνιον ἐξηγεῖτο καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸ πῶμα ἀφελόντα ἐκέλευεν ὅ τι ἐνείη σκοπεῖσθαι.

Item unum ex Alciphronis epistolis I 29 (IV 2)

δέδοικα δὲ οὐ σὲ τοσοῦτον ὅσον αὐτὸν ἐκεῖνον,

scribit Glycera, Menandrum dicens supra memoratum.

Denique ex Longi Pastoralibus (IV 17, 1), apud quem Gnatho parasitus Daphnidis amore pueri pastoricii incensus precibus dominum adit, filium erilem, ut se eius compotem reddat. quod ille se facturum promittit: c. 17

οὐκ ἀντέσχε κλάοντι καὶ αὖθις τοὺς πόδας καταφιλοῦντι νεανίσκος μεγαλόφρων καὶ οὐκ ἄπειρος ἐρωτικῆς λύπης, ἀλλ' αἰτήσειν αὐτὸν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπηγγείλατο καὶ κομιεῖν εἰς τὴν πόλιν αὐτῷ μὲν δοῦλον, ἐκείνῳ δὲ ἐρώμενον. εἰς εὐθυμίαν δὲ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον θέλων προαγαγεῖν ἐπυνθάνετο μειδιῶν εἰ οὐκ αἰσχύνεται Λάμωνος υἱὸν φιλῶν ἀλλὰ καὶ σπουδάζει συγκατακλινῆναι νέμοντι αἶγας μειρακίῳ· καὶ ἅμα ὑπεκρίνετο τὴν τραγικὴν δυσωδίαν μυσάττεσθαι. Quae ille non ita esse respondet et pluribus amoris naturam exponit. In his quae attulimus non iniuria offensioni fuerunt verba *καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον*, quae quo referenda sint non apparet: nam nec amasium istum qui ne aderat quidem dici poterat adulescens velle in *εὐθυμίαν* adducere, et si Gnathonem dicebat, obscurum erat quem praeter eum per *καὶ* particulam indicari vellet. Itaque corrigendo haec ad sanam rationem cogere temptarunt, et G. A. Hirschigius quidem in exemplari Parisiensi 1856 haec ita edenda curavit *εἰς εὐθυμίαν δὲ καὶ αὐτός, ἐκεῖνον θέλων προάγειν, ἐπυνθάνετο μ.* Quam mirifice discerptam orationem fatemur nec intelligi posse nec probari. Fortius eam rem egit R. Hercherus in Eroticis a. 1858, qui et *καὶ* et *ἐκεῖνον* sustulit et scriptori haec tantum relinquens *εἰς εὐθυμίαν δὲ αὐτὸν θέλων προαγαγεῖν ἐπυνθάνετο* effecit quod ferri posse nemo negaverit, illud non quaeritur, unde nata sint quae scripta circumferuntur *καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον*; nam scribentis errore talia non oriuntur. Sed hi duo a pronominibus petierunt quo in emendando uterentur. Nos aliunde proficiscimur, ut explorato narrationis consilio hoc fundamento nisi sententiae formam restituamus. Nam si quaeritur, quo pertineant ea quibus adulescens parasitum suum amantem excitari et hilariori se sensui dare cupit, ilico intelligitur, non pertinere ea nisi ad eum ipsum amasium quem ei

modo promisit quemque, quoniam statim eo potiri non potest, interim iocando viliorem esse ostendit quam cuius amore Gnatho teneatur. Quod si ita recte interpretabimur, consentaneum est *αὐτὸν ἐκεῖνον* puerum istum pastoricium appellari nec peccatum esse nisi in *καὶ* particula; cuius loco ubi reponitur *κατ'*, sententiam nanciscimur quae omne explere desiderium videatur. *αὐτῷ μὲν δοῦλον, ἐκείνῳ δὲ ἐρώμενον. εἰς εὐθυμίαν δὲ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον θέλων προαγαγεῖν ἐπυνθάνετο κτλ.* nam et hoc *κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον* h. e. 'quod attinet ad illum ipsum' recte addi apparet nec desiderari quem ille *προαγαγεῖν* dicatur, qui praesertim modo appellatus est. Itaque nos hoc quoque verissimum esse eius usus exemplum habemus quem declarare instituimus.

His exemplis si qua fides est, iam constabit, nihil frequentius esse apud scriptores Graecos his pronominibus iunctis. In qua re tamen ne illud quidem negligendum est nonnumquam alterum utrum eorum pronominum sive *αὐτὸν* sive *ἐκεῖνον* abesse potuisse, adeo nostrum si sensum consulimus melius abfuisse, ut perspicuum esse possit, quod iuncta poni solent, in eo consuetudinem quandam sermonis Graeci agnosci, a nostro more alienam: quod cum ita sit, eo magis cavendum est, ne quod saepe fieri solet nostro inducente sensu abripiamur in errores.

Ut redeamus tandem ad eam quam agebamus sententiam, iam nemo, putamus, infitiabitur verba *ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ* recte scripta et eum quem haec pronomina designant defectu orationis haustum esse. Hoc enim exempla docuerunt, eum vel eos, quorum ista pronomina legentem admonent, ante, saepe proxime ante nominatos esse. Itaque hoc nomine non inepta erant, quae nos olim proposueramus, *⟨τῷ δὲ ξένῳ ἀποδιδόναι⟩ τὴν ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ*, et haec certe emendandi ratio praestabat iis, quae Bernaysius ante nos temptarat, et quae postea Kaibelius, qui ne admonitus quidem se retineri a via devia voluit.

At vero, *ut vineta egomet caedam mea,* inquit Horatius, fatemur in illis quoque erratum esse neque ea stare posse. Saepe admonuimus adulescentes, quorum studia regere solebamus, ut in manca oratione cum supplementa quaeruntur caveant ne addendo simul cogantur movere quae tradita exstant: nullam posse fidem habere supplementa quae hac condicione orationi inculcentur. Hoc praeceptum a nobis migratum est. In istis enim additamentis *δὲ* particula, tantula vox, neglecta est; quae quod abiicienda non fuit, nisi propter ea quae ipsi adiecimus, gravissima testis exstitit, quamvis iustissima sit sententia, orationem veram non esse istis supplementis resartam.

Itaque *hac non successit, alia aggrediamur via,* ut ait Davus; quamquam viam omnino eandem insistendam ducimus, eam scilicet qua fieri possit ut *ξένου* notio, quam abesse non posse diximus, apta oratione et quae traditis verbis parcat recipiatur. Hoc igitur videant ii si qui haec legent utrum nunc nobis contigerit necne. Suspicamur enim haec olim scripta fuisse

> *Δεῖ τὸν κωμῳδοποιὸν τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν τοῖς προσώποις περιτιθέναι, ⟨πλὴν τῷ ξένῳ οὐ ταύτην ἀποδιδόναι⟩, τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ.*

His quidem verbis receptis, ut iam hanc orationem suis laudibus laudemus, nihil mutatur in iis quae scripta habet codex, simul, quod est alterum eorum quibus in reparando orationis defectu prospici iubemus, causa est erroris aperta: ex duabus partibus orationis in eundem exitum desinentibus (*περιτιθέναι — ἀποδιδόναι*) alteram librarii oscitantia praetermisit. Porro exceptione universae sententiae rite et ex usu (per *πλὴν* particulam) subiecta eo magis perspicuum fit, nihil *τοῖς προσώποις* nec *ἄλλοις* neque *ἐπιχωρίοις* addendum fuisse; et nobis una addendi opera defungi licebat. Optime autem inter se opponi apparet *τὴν πάτριον αὐτοῦ γλῶσσαν* et *τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ ἐκείνῳ*, et quoniam Kaibelius *ἐπιχώριον ἑκάστου* maluit quam *ἐπιχώριον αὐτῷ*, non omittimus verbo monere nihil usitatius esse quam cum *ἐπιχωρίῳ* coniunctum tertium casum, velut Pausanias, ut hoc utamur, VII 17, 10 scribit *νομίζουσιν οὐχ οὕτω τὰ ἐς τὸν Ἄττην, ἀλλὰ ἐπιχώριός ἐστιν ἄλλος σφίσιν ἐς αὐτὸν λόγος* vel ibid. 21, 7 *Ποσειδῶνι . . καὶ ἰδίᾳ σφίσιν ἐπιχώρια ὄντα (ὀνόματα) ἕκαστοι τίθενται.* Unum restat quod vel maxime defendentis operam requirit, ne labantur rursus quae nobis videbamur firmius stabilivisse, illud dicimus quod haec sibi contraria fecimus *οὐ ταύτην ἀποδιδόναι, τὴν δὲ ἐπιχώριον αὐτῷ.* Sed hanc dubitationem si qua est tollent exempla pauca selecta, primum Platonis, cuius vel haec sunt de legibus I p. 637 d

> *λέγω δὲ οὐκ οἴνου περὶ πόσεως τὸ παράπαν ἢ μή, μέθης δὲ αὐτῆς πέρι πότερον . . χρηστέον,*

vel ibid. p. 640 b

> *νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου πέρι λέγομεν ἄρξοντος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου, φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλοφροσύνης,* quae plana sunt et mutandi licentia sumpta obscurantur; vel

ut tria sint ibid. p. 643 e

> *οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων ὡς ἔοικ' εἶναι παιδείαν ὁ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδείαν.*

Qui usus multus est in libello *περὶ ὕψους*, velut XXXVIII 4

> *οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα ἕνεκα τῆς περβολῆς παραλαμβάνεσθαι δοκεῖ, ἡ ὑπερβολὴ δ' εὐλόγως γεννᾶσθαι πρὸς τοῦ πράγματος.*

Sed hoc persequi supersedemus, praevertimus illi Dionem Chrysostomum, cuius quae sunt in or. XLV 2

> *παρ' ὑμῖν δὲ ἂν διεξίω τὸν τῆς φυγῆς χρόνον, οὐκ ὀδύρεσθαί με φήσει τις, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀλαζονεύεσθαι,*

vel or. XXXVI 61

> *εἰ δὲ ἀτεχνῶς ὑψηλόν τε καὶ ἐξίτηλον απέβη τὸ τοῦ λόγου σχῆμα . . ., ουκ ἐμὲ ἄξιον αἰτιᾶσθαι, τὴν δὲ Βορυσθενιτῶν ἀξίωσιν, ὡς τότε ἐκεῖνοι λέγειν προσέταξαν,*

volumus nobis viam munire ad disceptandum locum quendam eius oratoris, quem a novissimo editore parum recte tractatum videmur nobis illa observatione utentes tutari atque explicare posse. Leguntur haec in oratione de secessu XX 7

> *ἀλλ' ὅτι γε οὐ τόπος ἐστὶν ὁ παρέχων οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι τὸ μὴ φαῦλ' ἄττα πράττειν οὐδὲ ⟨τὸ⟩ εἰς Κόρινθον ἢ Θήβας ἀνακεχωρηκέναι [τὸ δὲ] τὸν βουλόμενον πρὸς αὑτῷ εἶναι — καὶ γὰρ ἐν Θήβαις καὶ ἐν Μεγάροις καὶ πανταχοῦ σχεδὸν οὗ τις ἂν ἀπέλθῃ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας ἔνεστι τό τε ἀργεῖν καὶ τὸ ῥαθυμεῖν.*

Sic enim Arnimius edidit qui et ⟨τὸ⟩ inseruit de suo et [τὸ δὲ] quae scripta sunt in libris resecuit: quo facto (missum facimus inutiliter additum articulum) nec orationis formam neque sententiam constare arbitrere; non magis probamus quod idem in adnotatione memoravit, insequentem sententiam *καὶ γὰρ ἐν Θήβαις κτλ.* 'per anacoluthiam apodosis loco' esse: nobis quidem haec sententia per *γὰρ* particulam recte priori explicandi et confirmandi causa videtur adnexa esse. Illud verum est vocem deesse unde *ὅτι* particula pendeat, sed ea fortasse ipsius est oratoris culpa omissa. Ad summam sententiae ut accedamus, ne decipiamur errore, omittimus paulisper quae nisi ornandae et amplificandae orationis non sunt; quae restant hanc planam habent et perspicuam sententiam: *οὐ τόπος ἐστὶν ὁ παρέχων τὸ μὴ φαῦλ' ἄττα πράττειν, τὸ δὲ τὸν βουλόμενον πρὸς αὑτῷ εἶναι,* scilicet *παρέχει τὸ μὴ φαῦλα πράττειν.* Sic enim haec sibi contraria sunt, eo modo quem exemplis nonnullis declaravimus. Eamque sententiam inde a proxime insequenti orator deinceps pluribus argumentis exsecutus est. Ex quibus, quoniam totam explanationem transferre non licet, satis sit ad fidem faciendam pauca excerpsisse. Sic igitur pergit post ea quae supra allata sunt: § 7 *καὶ οὐκ ἀπορήσει προφάσεως, ὅπου ἂν τύχῃ ὤν, δι' ἣν βλακεύων τε καὶ ἀσχολούμενος ἀναλώσει καὶ πάνυ πολὺν χρόνον, ἂν οὕτως τύχῃ. μὴ οὖν βελτίστη ᾖ καὶ λυσιτελεστάτη πασῶν ἡ εἰς αὑτὸν ἀναχώρησις καὶ τὸ προσέχειν τοῖς αὑτοῦ πράγμασιν, ἐάν τ' ἐν Βαβυλῶνι τύχῃ τις ὢν ἐάν τ' Ἀθήνησιν κτλ.* et paulo post § 9 *ἰδεῖν τε ἔστι καὶ ἐν τῷ πάνυ πολλῷ θορύβῳ τε καὶ πλήθει οὐ κωλυόμενον πράττειν ἕκαστον τὸ αὑτοῦ ἔργον.*

His omnibus opinamur satis aperiri quid sit quod supra dixit *τὸ τὸν βουλόμενον πρὸς αὑτῷ εἶναι* (cf. XXX 42), cui *τὸ ἀποδημῆσαι* esse oppositum voluit. Quae vero primae parti primariae sententiae amplificandi causa addita sunt *οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι οὐδὲ εἰς Κόρινθον ἢ Θήβας ἀνακεχωρηκέναι* (quae quoniam per sententiam sic iunguntur, non erat quod alteri infinitivo articulus praefigeretur), ea paene magis prioribus intermixta sunt quam iis adiecta, ita quidem ut bis media parte interiecta secernantur quae intime connexa erant: *οὐ τόπος ἐστὶν ὁ παρέχων* | *οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι* | *τὸ μὴ φαῦλ' ἄττα πράττειν,* et rursus *οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι* | *τὸ μὴ φαῦλ' ἄττα πράττειν* | *οὐδὲ εἰς Κόρινθον ἢ Θήβας ἀνακεχωρηκέναι.* Sed tamen qui consilium oratoris et pondus sententiae cum cura consideraverit, fatebitur non potuisse aptiore ordine hanc orationem conformari eamque varietatem habere sine ulla obscuritate.

De positu vocabulorum h. e. de conformandis periodis in orationibus Dioneis agere non est huius loci, sed forsitan non inutile sit confirmandi causa unum et alterum exemplum similiter formatae orationis ascivisse; velut or. LXVIII ab his sententiis orditur

Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ὁπόσα ἐπιτηδεύουσιν ἢ ζηλοῦσιν, οὐδὲν αὐτῶν εἰδότες ὁποῖόν ἐστιν οὐδὲ ἥντινα ἔχει ὠφέλειαν ἐπιτηδεύουσιν ἀλλ' ὑπὸ δόξης ἢ ἡδονῆς ἢ συνηθείας ἀγόμενοι πρὸς αὐτὰ (scil. *ἐπιτηδεύουσιν*), *οὐδ' αὖ ὅσων ἀπέχονται καὶ εὐλαβοῦνται μὴ πράττειν, εἰδότες ἃ βλάπτει ἀπέχονται οὐδὲ ὁποίαν τινὰ φέρει τὴν βλάβην.*

vel XVIII 9

ὁ γὰρ πλεῖστα ἑτέροις συμβάντα ἐπιστάμενος ἄριστα οἷς αὐτὸς ἐγχειρεῖ διαπράξεται καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἀσφαλῶς.

Intelligi putamus *ἄριστα καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἀσφαλῶς διαπράξεται*, sed maluit orator secerni quae coniungi poterant: neque enim Arnimium probamus qui alterum verbum (*διάξει*) ad *ἀσφαλῶς* addendum censuit, quod nobis nec orationis forma nec aurium iudicio posci videtur, non magis quam XXVII 7

οὔτε τῶν τοιούτων λόγων ἀκούειν ἐθέλουσιν ὡς τὸ πολύ, ὅτῳ ἂν μὴ λυπηρόν τι ξυνενεχθῇ καὶ τῶν δοκούντων χαλεπῶν, ubi item ab uno verbo pendent quae tamen diiuncta sunt.

Sed subsistimus *προλογίζοντες* ut ad fabulam ipsam commilitones h. e. ad harum lectionum academicarum quas indicimus copiam et varietatem vocemus.

Scr. m. Decembri a. MDCCCCV.